

Co-funded by
the European Union

Erasmus+KA2 проект DEFEP
Дистанційна освіта майбутнього: кращі практики ЄС у відповідь
на запити сучасних здобувачів вищої освіти та ринку праці

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДИСТАНЦІЙНУ ФОРМУ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

UNIVERSITÄT
DES
SAARLANDES

Universidad
Rey Juan Carlos

ПРЕАМБУЛА

- Положення не є оригінальним текстом та укладачі не претендують на авторство і першоджерело.
- Положення розроблено в рамках реалізації проєкту Erasmus+KA2 DEFER «Дистанційна освіта майбутнього: кращі практики ЄС у відповідь на запити сучасних здобувачів вищої освіти та ринку праці».
- Положення створено на основі існуючих європейських і вітчизняних практик, нормативних документів, методичних розробок окремих закладів вищої освіти, а також на матеріалах і кейсах Міністерства освіти і науки України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти тощо.
- У Положенні враховано досвід університетів-партнерів по проєкту DEFER з України, Молдови, Німеччини, Іспанії, Італії, результати соціологічного опитування, аналітичного звіту та монографії, виконаних в рамках проєкту.

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА ДИСТАНЦІЙНОЮ ФОРМОЮ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	6
3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	9
4. РЕАЛІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	10
5. АНТИКОРУПЦІЙНІ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ	12
6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ.....	12

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Типове Положення про дистанційну форму здобуття вищої освіти навчання (далі — Положення) визначає основні засади запровадження та організації в Університеті дистанційної форми здобуття вищої освіти (далі — дистанційна форма) як окремої інституційної форми здобуття вищої освіти.

1.2. Метою запровадження дистанційної форми здобуття вищої освіти в Університеті є надання можливості особам, які навчаються на певній освітній програмі першого (бакалаврського), другого (магістерського) або третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти, здобути освітній ступінь та / або професійну кваліфікацію відповідно до освітніх стандартів в умовах опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій, та передбачає отримання документів про вищу освіту встановленого зразка.

1.3. Завданням дистанційної форми є забезпечення громадянам можливості реалізації конституційного права на здобуття вищої освіти та підвищення кваліфікації незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання відповідно до їх здібностей. Дистанційна форма зорієнтована насамперед на такі категорії здобувачів:

- особи з особливими потребами щодо організації навчання;
- особи, які одночасно здобувають вищу освіту за кількома освітніми програмами в одному чи в різних закладах вищої освіти;
- особи, які проживають у географічно віддалених від закладу вищої освіти населених пунктах;
- громадяни України, які тимчасово або постійно проживають за кордоном;
- громадяни України, які проживають на тимчасово окупованих та особливо небезпечних територіях.

1.4. Положення розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про освіту».

1.5. У тексті Положення використано інформацію з відкритих електронних ресурсів – сайтів (включаючи нормативну базу) вітчизняних закладів вищої освіти, іноземних закладів вищої освіти - партнерів проєкту, національних та міжнародних установ і асоціацій тощо.

1.6. Терміни, що використані в Положенні:

– **асинхронне навчання** (*asynchronous learning*) — вид взаємодії між учасниками освітнього процесу, за якого навчальна комунікація відбувається з затримкою у часі опосередковано як на базі використання технологій електронного навчання, так і без їхнього використання;

– **гібридне навчання** (*hybrid learning*) — організація проведення навчальних занять, за якої частина студентів знаходиться в спеціально

оснащених аудиторіях університету, частина студентів приєднується з використанням хмарних сервісів організації відеозв'язку;

– **дистанційна освіта** (*distance education*) — одна з форм отримання освіти, за якою опанування того чи іншого її рівня за тією чи іншою спеціальністю здійснюється в процесі дистанційного навчання;

– **дистанційна форма здобуття вищої освіти / дистанційна вища освіта** (*distance higher education*) — це основна інституційна форма здобуття вищої освіти, яка являє собою індивідуалізований процес здобуття освіти, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій;

– **дистанційне (віддалене) навчання** (*distance learning*) — навчання, яке відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

– **дистанційний курс / електронний навчальний курс** (*distance course*) — систематизоване зібрання інформації та засобів навчально-методичного характеру, необхідних для засвоєння навчальної дисципліни, яке об'єднане єдиним педагогічним сценарієм та розміщене в системі управління навчальним контентом / на платформі дистанційного навчання;

– **дистанційний формат навчання** (*distance format of learning*) — спосіб тимчасової організації у закладах вищої освіти навчального процесу на очній (денній) та заочній формах здобуття вищої освіти, який забезпечує реалізацію дистанційного навчання для окремих категорій здобувачів (наприклад, які приймають участь в програмах академічної мобільності, мають особливі потреби щодо умов організації навчання тощо) та / або за особливих обставин;

– **електронне навчання** (*electronic learning, e-learning*) — навчання, яке відбувається за допомогою сучасних інформаційних та електронних технологій та може бути реалізоване як в умовах географічної віддаленості учасників освітнього процесу, так і безпосередньо в університеті;

– **змішане навчання** (*blended learning*) — форма організації навчання, яка базується на поєднанні проведення навчальних занять у традиційному (офлайновому, аудиторному) та дистанційному (онлайновому) форматах на базі широкого використання електронного навчання в освітньому процесі;

– **інклюзивне навчання** (*inclusive learning*) — це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти здобувачам з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у закладах освіти на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких здобувачів;

– **мультимедійний контент** (*multimedia content*) — сукупність даних інтерактивного вмісту, представлених у форматах відео, анімації, об'єкти віртуальної, доповненої реальності, комп'ютерні моделі (симулятори), а також їх поєднання з аудіоінформацією, текстом, зображеннями;

– **навчання упродовж життя** (*безперервне навчання, lifelong learning*) — це сукупність засобів, способів і форм здобуття, поглиблення й розширення загальної освіти, професійних компетентностей, культури, виховання, громадянської і моральної зрілості. Для кожної людини неперервна освіта є процесом формування протягом усього життя й задоволення її пізнавальних запитів та духовних потреб, розвитку задатків та здібностей у мережі закладів освіти різних форм власності чи шляхом самоосвіти;

– **особливі обставини** (*special / force majeure circumstances*) — обставини непереборної сили, що виникають на державному (регіональному, місцевому) рівні (природні катаклізми, заходи карантинного порядку, правовий режим воєнного стану, інші форс-мажорні обставини тощо), за яких можливості фізичного відвідування здобувачами закладу вищої освіти тимчасово обмежені частково або повністю, що потребує змін у способах і форматах організації навчання, зокрема у частині організації усіх форм навчальних занять та у необхідності розсинхронизування освітнього процесу на очній (денній) формі навчання;

– **синхронне навчання** (*synchronous learning*) — вид взаємодії між учасниками освітнього процесу, за якого навчальна комунікація відбувається у режимі реального часу або в очному, або у віддаленому (дистанційному) форматі;

– **система (платформа) дистанційного навчання / система (платформа) управління навчанням** (*Learning Management Systems — LMS*) — програмне забезпечення, яке включає систему управління навчальним контентом та систему організації навчального процесу та контролю за навчанням через Інтернет та/або локальну мережу;

– **система управління вебресурсами навчальних дисциплін / система управління навчальним контентом** (*Learning Content Management Systems — LCMS*) — програмне забезпечення для створення, збереження, накопичення та передачі навчальних вебресурсів, а також для забезпечення авторизованого доступу суб'єктів дистанційного навчання до цих вебресурсів;

– **технології дистанційного навчання** (*distance learning technologies*) — комплекс освітніх технологій, включаючи психолого-педагогічні та інформаційно-комунікаційні, що надають можливість реалізувати процес дистанційного навчання у закладах освіти та наукових установах.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА ДИСТАНЦІЙНОЮ ФОРМОЮ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВИТИ

2.1. Освітній процес за дистанційною формою здобуття вищої освіти в Університеті здійснюється згідно з нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України та Університету, що регламентують дистанційну форму здобуття вищої освіти, та цим Положенням.

2.2. Освітній процес за дистанційною формою здобуття вищої освіти в Університеті організовується на підставі освітніх програм та навчальних планів, затверджених Вченою радою Університету в установленому порядку.

2.3. Основним видом навчальних занять на дистанційній формі здобуття вищої освіти є дистанційне заняття, яке може проводитись у синхронному та асинхронному режимі навчальної взаємодії:

- **дистанційне заняття в синхронному режимі** — вид навчального заняття, яке передбачає на дистанційній формі здобуття вищої освіти віддалену синхронну взаємодію між суб'єктами освітнього процесу через хмарні сервіси організації відеозв'язку (Zoom, тощо); таке заняття може бути використане науково-педагогічним працівником для проведення оглядових чи проблемних лекцій, командної роботи над завданнями, консультацій, захистів виконаних робіт тощо; методи навчання на таких заняттях зі студентами дистанційної форми зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни і методичних матеріалах щодо її вивчення;
- **дистанційне заняття в асинхронному режимі** — вид навчального заняття, яке передбачає на дистанційній формі здобуття вищої освіти віддалену асинхронну взаємодію між суб'єктами освітнього процесу виключно через платформу дистанційного навчання; така навчальна взаємодія відбувається із затримкою в часі, наприклад робота здобувача з навчальним матеріалом дистанційного курсу (перегляд відеолекцій, прослуховування аудіофайлів, робота з текстовим навчальним матеріалом), дискусії на форумі, виконання та опрацювання перевірених викладачем завдань, проходження тестів, обмін повідомленнями в системі дистанційного навчання тощо.

2.4. Для реалізації дистанційної форми Університетом розробляються:

- окремий навчальний план, що охоплює весь період реалізації освітньої програми і має відповідати вимогам щодо забезпечення дистанційної форми;
- окремий графік освітнього процесу, який визначає чергування синхронного та асинхронного дистанційного навчання та періоди навчання відповідно до обраної моделі організації освітнього процесу;
- відповідне методичне забезпечення освітніх компонентів.

2.5. **Навчальний план** дистанційної форми формується з урахуванням таких особливостей:

- на 1 кредит ЄКТС з кожної навчальної дисципліни повинно бути передбачено не менше 8 годин дистанційних занять в асинхронному та синхронному режимі;
- на 1 кредит ЄКТС з кожної освітньої компоненти практичної підготовки (практика, підготовка та захист кваліфікаційної роботи, атестаційний (кваліфікаційний) екзамен) повинно бути передбачено не менше 2 годин дистанційних занять в асинхронному та синхронному режимі;
- для тренінгу з циклу практичної підготовки повинні бути передбачені не менше 8 годин дистанційних занять в синхронному режимі.

- співвідношення асинхронних та синхронних занять зазначається в навчальному плані та / або в робочій програмі навчальної дисципліни з врахуванням специфіки навчальної дисципліни;
- решта годин відводиться на самостійну роботу здобувача.

2.6. Університет самостійно обирає одну з моделей організації освітнього процесу на дистанційній формі, що відображається у графіку освітнього процесу:

- рівномірний розподіл навчального навантаження (дистанційних занять у синхронному та асинхронному режимі) упродовж семестру (на зразок організації освітнього процесу на денній формі навчання);
- навчання кілька днів впродовж кожного тижня семестру;
- блочний розподіл навчального навантаження, коли упродовж семестру передбачаються один чи декілька тижнів для проведення дистанційних занять в синхронному режимі, в інший час передбачені дистанційні заняття в асинхронному режимі;
- поєднання моделей.

2.7. **Графік освітнього процесу та формування розкладу** для дистанційної форми розробляється з урахуванням таких особливостей:

- терміни підготовки фахівців на кожному рівні вищої освіти відповідають термінам підготовки фахівців за тією самою освітньою програмою на денній або заочній формі здобуття вищої освіти;
- навчальний рік, крім випускних курсів, триває 12 місяців і розпочинається з 1 вересня (за винятком випадків, передбачених графіком навчального процесу);
- навчальний рік поділяється на два семестри (осінній та весняний);
- ліквідація академічних заборгованостей відбувається після екзаменаційних сесій згідно з графіком навчального процесу.

2.8. Здобуття освіти за дистанційною формою організовується для спеціально сформованих академічних груп.

2.9. Розклад дистанційних занять визначається відповідним структурним підрозділом Університету, за якого:

- планується рівномірний розподіл занять упродовж дня;
- заняття плануються у вечірні години;
- заняття плануються на вихідні дні;
- поєднання моделей.

2.10. На основі навчального плану для дистанційної форми складається індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти.

2.11. Система поточного та підсумкового оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів та атестації здобувачів у формі атестаційного (кваліфікаційного) екзамену або публічного захисту кваліфікаційної роботи на дистанційній формі здійснюється відповідно до вимог освітньої програми та нормативних документів університету у синхронному та / або асинхронному режимі.

3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

3.1. Для забезпечення якості освітнього процесу здобувачів дистанційної форми та якості використання технологій дистанційного навчання на інших формах здобуття вищої освіти Університет розробляє внутрішні вимоги до дистанційних курсів навчальних дисциплін.

3.2. Дистанційні курси навчальних дисциплін, що забезпечують навчання за дистанційною формою, повинні забезпечувати рівномірний темп опанування навчальної дисципліни, що технічно регламентується виставленням дедлайнів, однак здобувачі повинні мати можливість опановувати навчальний матеріал за гнучким графіком.

3.3. Викладачам-розробникам дистанційних курсів навчальних дисциплін, що забезпечують навчання за дистанційною формою, рекомендовано пройти сертифікацію цих дистанційних курсів відповідно до внутрішніх процедур Університету, в результаті якої Науково-методична рада Університету визнає дистанційний курс навчальної дисципліни електронним навчальним виданням (електронним підручником / навчальним посібником / практикумом) та рекомендує його до публікації та використання в освітньому процесі.

3.4. Відповідальність за забезпечення здобувачів дистанційної форми повнофункціональним дистанційним курсом навчальної дисципліни, розміщеного на платформі дистанційного навчання, який відповідає встановленим вимогам університету до таких курсів, несе завідувач відповідної кафедри та викладач відповідної навчальної дисципліни

3.5. Відповідальність за якісне проведення дистанційних занять у синхронному та асинхронному режимі несе науково-педагогічний працівник, який має відповідне навчальне навантаження.

3.6. З метою моніторингу якості проведення дистанційних занять у синхронному режимі відповідно до розкладу науково-педагогічний працівник повинен забезпечити онлайн-підключення до заняття завідувача кафедри, директора навчально-наукового інституту / декана факультету, гаранта (керівника проєктної групи) освітньої програми, працівників відділів, що відповідають в Університеті за моніторинг якості освіти на їх вимогу.

3.7. З метою моніторингу якості організації проведення дистанційних занять у асинхронному режимі, співробітники Підрозділу дистанційної освіти надають завідувачу відповідної кафедри доступ до усіх дистанційних курсів кафедри, розміщених на платформі дистанційного навчання.

3.8. З метою моніторингу якості освітнього процесу на дистанційній формі систематично проводяться соціологічні опитування здобувачів.

4. РЕАЛІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

4.1. Реалізація дистанційної форми в Університеті потребує його організаційно-управлінського, навчально-методичного, програмного, кадрового, матеріально-технічного та фінансового забезпечення.

4.2. Відповідальність за організацію та впровадження дистанційної форми несе профільний проректор Університету.

4.3. Безпосереднє організаційно-управлінське забезпечення дистанційної форми та використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі в Університеті здійснюється відповідним структурним Підрозділом дистанційної освіти.

4.4. Співробітники Підрозділу дистанційної освіти відповідно до Положення про Підрозділ дистанційної освіти в Університеті здійснюють:

- загальне адміністрування та оновлення платформи дистанційного навчання;
- адміністрування дистанційних курсів на платформі дистанційного навчання (створення оболонок, розміщення їх у відповідних категоріях структурних підрозділів Університету, створення копій, вилучення);
- підключення / відключення користувачів дистанційної форми до відповідних дистанційних курсів навчальних дисциплін;
- моніторинг відповідності структури дистанційних курсів навчальних дисциплін, які забезпечують навчання за дистанційною формою, відповідним вимогам;
- організацію сертифікації дистанційних курсів навчальних дисциплін;
- консультування науково-педагогічних працівників Університету щодо роботи на платформі дистанційного навчання з урахуванням психолого-педагогічних аспектів використання технологій дистанційного та електронного навчання в освітньому процесі;
- координацію розробки навчального-методичного забезпечення освітнього процесу за дистанційною формою, впровадження новітніх форм та методів навчання за дистанційною формою;
- комунікацію усіх суб'єктів дистанційного навчання;
- IT-супровід освітнього процесу здобувачів дистанційної форми та здобувачів із особливими освітніми потребами;
- проведення вебінарів, методичних семінарів, нарад, круглих столів щодо актуальних завдань провадження технологій дистанційного навчання в Університеті;
- систематичне проведення підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників.

4.5. Навчально-методичне забезпечення дистанційної форми в Університеті включає:

- Положення та інші локальні правові акти, що регламентують освітній процес, у тому числі за дистанційною формою;

- навчально-методичне забезпечення навчальних дисциплін відповідних освітніх програм та методичні рекомендації щодо його розробки для дистанційної форми;
- дистанційні курси (навчальних дисциплін, екзаменаційні тощо), розміщені на загальноуніверситетській платформі дистанційного навчання;
- систему навчально-методичної підтримки науково-педагогічних працівників Університету щодо організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання, до якої можуть входити тренінг-курси підвищення кваліфікації в галузі дистанційних технологій та / або цифрових технологій, навчальні онлайн-відеокурси щодо роботи на платформі дистанційного навчання, консультаційна підтримка, що здійснюється співробітниками Підрозділу дистанційної освіти тощо.

4.6. Програмне забезпечення, що використовується для реалізації дистанційної форми:

- платформа дистанційного навчання;
- автоматизована система управління Університетом (за наявності);
- хмарні сервіси проведення відеоконференцій;
- програмні продукти розробки навчального мультимедійного контенту;
- інші цифрові освітні інструменти, засоби створення навчального контенту та забезпечення інтерактивної взаємодії в освітньому процесі.

4.7. До кадрового забезпечення дистанційної форми відносяться:

- педагогічні та науково-педагогічні працівники Університету, які забезпечують реалізацію освітнього процесу за дистанційною формою та використання технологій дистанційного навчання на інших формах здобуття вищої освіти;
- співробітники Підрозділу дистанційної освіти;
- фахівці з інформаційно-комунікаційних технологій (інженери, програмісти, системні адміністратори), які забезпечують ІТ-підтримку дистанційного навчання;
- співробітники дирекцій навчально-наукових інститутів / деканатів факультетів, які забезпечують організаційну підтримку дистанційної форми.

4.8. Матеріально-технічне забезпечення дистанційної форми в Університеті включає наявність приміщень, що обладнані комп'ютерною та оргтехнікою, та забезпечують роботу кадрового персоналу з реалізації використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі.

4.9. Фінансове забезпечення дистанційної форми в Університеті здійснюється за рахунок:

- коштів загального фонду державного бюджету;

- коштів спеціального фонду державного бюджету, отримані від надання платних послуг, що дозволені нормативно-правовими актами;
- інших надходжень, не заборонені нормативно-правовими актами (гранти, благодійні внески тощо).

5. АНТИКОРУПЦІЙНІ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

5.1. Учасники освітнього процесу на дистанційній формі здобуття вищої освіти повністю дотримуються основних принципів запобігання корупції, забезпечують регулярну оцінку корупційних ризиків у своїй діяльності, здійснюють відповідні заходи щодо упередження та врегулювання конфлікту інтересів та корупційних дій, що можуть виникнути при виконанні ними своїх обов'язків.

5.2. Учасники освітнього процесу на дистанційній формі здобуття вищої освіти зобов'язані виконувати вимоги Закону України «Про запобігання корупції».

5.3. Учасникам освітнього процесу на дистанційній формі здобуття вищої освіти суворо забороняється прямо чи опосередковано використовувати надані їм службові повноваження чи пов'язані з ними можливості з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або давати обіцянки/пропозиції чи неправомірну вигоду особі, зазначеній у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

5.4. За вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень учасники освітнього процесу притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Положення про дистанційну форму здобуття вищої освіти затверджується Вченою радою Університету і вводиться в дію наказом ректора Університету або особою, уповноваженою на виконання його обов'язків.

6.2. Зміни та/або доповнення до Положення розглядаються й затверджуються Вченою радою Університету і вводиться в дію наказом ректора Університету або особою, уповноваженою на виконання його обов'язків.